

Кузьменко Б. С.
студент ІПКОЮУ, 1 курс, 1 гр.,
науковий керівник – кандидат
мистецтвознавства **Уманець О. В.**,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
доцент кафедри культурології

КОНТРАКУЛЬТУРА ЗЛОЧИННОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ПРОБЛЕМА СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У структурі культури наявними є такі складові, як субкультура і контр-культура. Її ознаками є «створення власної системи норм і цінностей, запереч-

чення цінностей і норм панівної культури, агресивне протиставлення себе панівній культурі, прагнення домінувати в суспільстві» [3, с. 76–77], наявність як позитивного, так і негативного потенціалу щодо розвитку культури. Її негативний варіант репрезентований культурою злочинного середовища, яка в контексті юридично науки часто визначається як субкультура. Ю. Александров зазначає, що кримінальна субкультура – спосіб життєдіяльності осіб, об'єднаних у кримінальні групи на основі певних законів і традицій [1]. Такі асоціальні групи вирізняє ціннісний негативізм: жорстокість, вандалізм, відсутність емпатії, паразитизм, несформованість і нестійкість осягнення істинних загальнолюдських цінностей, що маскує гасло «обов'язок перед своїми».

Контркультуру злочинного середовища характеризує локальність і жорсткість поведінкових регулятивів, встановлених її очільником як внутрішній закон. Порушення настанов, встановлених у диспозиції норми права, має наслідком застосування до особи відповідної санкції, міра якої визначається у судовому порядку на підставі чинного законодавства. У кримінальних групах – компонентах культури злочинного середовища, порушення або ігнорування правил, встановлених лідером групи, тягне за собою жорсткі публічні покарання.

Дисонування культури злочинного середовища із соціокультурними реаліями сучасності зумовлюється і ціннісним протистоянням, і певною суголюсністю правовим нормам Давнього світу. Показовість покарань, часта декларативна невідповідність мірі порушення норм асоціюються із жорсткістю покарань за часів царя Хамурапі (1792–1750 рр. до н.е.), метою яких було передусім залякування суспільства, суголюсність правовим нормам у Давній Індії зумовлюється жорсткою ієрархічністю, кастовістю й наявністю винятків із правил, відповідністю міри покарання статусу порушника у кримінальній групі (що співвідноситься із поділом соціуму на варни – ранги, належність до яких була чинником визначення покарання), жорсткими внутрішніми конфліктами.

Внутрішня єдність контркультури злочинного середовища забезпечується на рівнях мови (арго, жаргон, клички – символи «підміни особистості», її ідентифікації за зовнішніми або моральними рисами), пріоритетних форм розваг (ігри, зокрема карточні, «на інтерес») та функцій. О. Старков і В. Клувер зазначають такі функції контркультури злочинного середовища: вона виконує роль зв'язку поведінки людини до здійснення злочину і після того, як він прийняв для себе це рішення; передбачає втілення в життя регуляторів, які впорядковують кримінальні взаємовідносини з метою їх взаємовигідного існування; забезпечує певне самоствердження і психологічний захист індивіда; спотворює суспільну свідомість; дестабілізує добропорядність населення;

зберігає та передає злочинний досвід і традиції з покоління в покоління; формує громадську думку щодо припустимості правопорушень і злочинів [3].

Негативізм ціннісних основ контркультури злочинного середовища, існування якої є викликом прогресивному розвитку соціуму, суперечить ст. 1 Основного Закону держави – Конституції України, котра декларує, що Україна є суверенною, незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою [4].

Література

1. Александров Ю. К. Очерки криминальной субкультуры. – М.: «Права человека», 2001. – 152 с.
2. Конституція України. Документ 254к/96-ВР, чинний, поточна редакція – Редакція від 21.02.2019, підстава – 2680-VIII
3. Культура України: тезаурус і персоналії / Л. В. Анучина, О. А. Стасевська, О. В. Уманець та ін. ; за ред. Л. В. Анучиної, О. А. Стасевської, О. В. Уманець ; наук. ред. В. О. Лозовой. – Х. : Право, 2014. – 276 с.
4. Старков О. В. Криминальная субкультура. – М.: Волтерс Клувер (англ.) русск., 2010. – 240 с.
5. Шигаль Д. А. Історія держави і права зарубіжних країн: Курс лекцій / Д. А. Шигаль. – 2-е вид., переробл. та доповн. – Х.: Видавництво «ІНДУСТРІЯ», 2011. – 320 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

ДУХОВНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ЧАСУ

Тези доповідей учасників
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Харків, 16 квітня 2019 р.)

Харків
«Право»
2019

УДК 008(477)
Д85

Редакційна колегія:
*А. П. Гетьман (голова), В. О. Лозовой,
О. А. Стасевська, О. В. Уманець*

Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори

Д85 **Духовна** культура України перед викликами часу : тези доп. учасників II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 квіт. 2019 р.) / [редкол.: А. П. Гетьман (голова), В. О. Лозовой, О. А. Стасевська, О. В. Уманець]. – Харків : Право, 2019. – 282 с.

ISBN 978-966-937-660-2

Збірка містить тези доповідей учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Духовна культура України перед викликами часу», в яких висвітлені актуальні питання духовного життя сучасної України, національної ідентифікації та збереження культурної пам'яті.

УДК 008(477)

ISBN 978-966-937-660-2

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019
© Оформлення. Видавництво «Право», 2019